

УДК 347.3

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Студ. Т.О. Миронюк, гр. БП-1-15

Науковий керівник доц. А.А. Телестакова

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета - полягає у комплексному дослідженні фундаментальних теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із застосуванням визнання права власності як способу захисту цивільних прав, а також формулюванні пропозицій щодо удосконалення цивільного законодавства України та практики його застосування в цій сфері. Для досягнення вказаної мети у тезах вирішувалися наступні завдання:

- визначити поняття та зміст захисту права власності;
- дослідити систему цивільно-правових способів захисту права власності;
- здійснити класифікацію вимог про визнання права власності;
- визначити суб'єктний склад вимоги про визнання права власності.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є цивільні правовідносини, пов'язані із застосуванням визнання права власності як способу захисту цивільних прав. Під предметом дослідження розуміються теоретичні та практичні питання визнання права власності як способу захисту цивільних прав.

Методи та засоби дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. У межах здійсненого дослідження отримано такі результати, які мають наукову новизну: виявлено існування двох додаткових видів вимог про визнання права власності: 1) базової – в одному позові міститься декілька вимог, проте ключову роль відіграє задоволення вимоги про визнання права власності, що стає підґрунтям для задоволення іншої вимоги в межах даного позову та 2) похідної – в одному позові міститься декілька вимог, де задоволення вимоги про визнання права власності неможливе без попереднього задоволення іншої вимоги; здійснено системну класифікацію вимог про визнання права власності за різними критеріями: 1) залежно від правового ефекту, що породжує дана вимога: а) правопідтвердуючі; б) правоутворюючі; 2) залежно від наявності додаткових вимог у межах одного позову: а) самостійні; б) супутні. У свою чергу, залежно від ролі вимоги про визнання права власності в позові, супутня вимога поділяється на два підвиди: базову та похідну.

Результати дослідження. *Право власності* - це одне з основних прав людини. Після природних прав людини воно є першим правом, яке залишається державою. Так, відповідно до ст.13 Конституції України[1] "державою забезпечується захист прав усіх суб'єктів права власності" та ст.41, "ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності". Засіб захисту власності є знаряддям дії, до якої суб'єкт захисту приходиться для досягнення цієї мети. Тому засобом захисту права власності є позов, скарга або заява.

В юридичній літературі містяться різні погляди на класифікацію способів захисту права власності. Найвідомішим є поділ цивільно-правових способів захисту права власності, що бери своє коріння з часів римського приватного права на:

1. речово-правові (ті, що спрямовані на захист речовин прав та не пов'язані із якимись конкретними зобов'язаннями, а спрямовані на відновлення належної особі речовин прав, або ж усунення перешкод чи сумнівів у використанні цих прав);

2. зобов'язально-правові (ті, що є певними видами зобов'язань та спрямовані, переважно, не на безпосереднє, а на побічні відновлення речового права, внаслідок виконання певного зобов'язання).

Через це ми більше уваги приділимо саме речово-правовим способам захисту права власності, із них слід виділяти: віндикаційний та негаторний позов.

Під *віндикаційним позовом* розуміється позадоговірна вимога власника, що не володіє, до фактичного власника майна про повернення останнього внатурі. Передусім вимагається, щоб власник був позбавлений фактичного панування над своїм майном, яке вибуло з його володіння. Далі необхідно, щоб майно, яке втратив власник, збереглись внатурі і перебувало у фактичному володінні іншої особи.

Негаторний позов - це позов володіючого власника про усунення будь-яких перешкод у здійсненні ним права користування та розпорядження майном, якщо ці порушення не пов'язані з позбавленням володіння(ст.391 ЦК України). Негаторний позов пред'являється власником за умови, що він має майно у своєму володінні, однак протиправна поведінка інших осіб перешкоджає йому здійснювати права користування або розпорядження ним. Зобов'язально-правові способи захисту поділяються на:

- *договірні* (уповноважена особа може захистити своє право власності шляхом примусу боржника виконати обов'язок внатурі; розірвання договору; застосування мір відповідальності, передбачених договором);

- *недоговірні* (правова доктрина відносить публічні обіцянки винагородити, ведення чужих справ без доручення, запобігання загрози чужому майну, рятування здоров'я та життя іншої особи).

Висновок. Таким чином, основний напрям цивільно-правового захисту права власності полягає у застосуванні речово-правових способів, що забезпечують повернення майна з чужого незаконного володіння, усуненні перешкод у здійсненні права власності та застосуванні зобов'язально-правових способів, яким притаманне відновлення майнової сфери потерпілого. Аналізуючи представлені класифікації, необхідно визначити, що питання визначення цивільно-правових способів захисту права власності є дискусійним. Більшість авторів будуть класифікацію способів захисту права власності з урахуванням традиційного поділу на речово-правові і зобов'язально-правові. Але поряд із цим надають різного тлумачення однаковим способам захисту права власності або ж виділяють інші групи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 02.03.2014 N-254к/96-вр[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
2. Цивільний кодекс України від 11.02.2014 N435-IV [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.
3. Харитонов Е. Цивільне право України: посіб., Одиссей, 2005-960с.
4. Суханов Є. Лекції про право власності/Є.Суханов.—М.: Юридична література, 2009–239с.